



تأثیر گزارش‌های دیوان محاسبات در تدوین بودجه‌های شفاف و کارآمد

راهنمای بودجه‌ریزی

نمایندگان مجلس در گفت‌وگو با «وطن امروز» نقش گزارش‌های کارشناسی دیوان محاسبات در فرآیند بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ را تشریح کردند



به گواه کارشناسان، صاحب‌نظران و مراکز پژوهشی، لایحه بودجه ۱۴۰۰ تمام ویژگی‌های یک بودجه بد که اقتصاد کشور را دچار چالش کند، داشت. نمایندگان مجلس با فهم اینکه رد کلیات و انداختن مسؤلیت اصلاح بودجه به گردن دولتمردان هیچ راه‌رودی نخواهد داشت، خودشان دست به کار شده و عملیات اصلاح بودجه را شروع کردند. تاکنون ۲۶ مصوبه در همین رابطه به تصویب رسیده است که محورهای آن عبارت است از: افزایش درآمدهای مالیاتی بدون ایجاد فشار بر عموم مردم، حمایت از معیشت مردم و بخش تولید، کاهش وابستگی بودجه به درآمدهای نفتی و افزایش شفافیت بودجه. در این بین گزارش‌های عملکرد و تفریح بودجه دیوان محاسبات نقش بسزایی در تصمیم‌گیری‌های نمایندگان داشته است. اساساً نمایندگان بدون در دست داشتن یک کارنامه متقن از اتفاقات سال گذشته نمی‌توانند تصمیم‌گیری دربار احکام بودجه سال آینده بگیرند. به طور کلی الزام وجود دیوان محاسبات هم به همین دلیل است.

عضو کمیسیون تلفیق در گفت‌وگو با «وطن امروز» مطرح کرد

دید گسترده با گزارش‌های دیوان محاسبات

عضو کمیسیون تلفیق بودجه با بیان اینکه تفریح پیش از موعد و گزارش‌های دیوان محاسبات در سال جاری باعث اتفاقات خوب و مناسبی برای بودجه ۱۴۰۰ شد، اظهار داشت: این گزارش‌ها باعث دقیق‌تر و اجرایی‌تر شدن مصوبات کمیسیون تلفیق می‌شود. محتوی بوسفی، عضو کمیسیون تلفیق بودجه ۱۴۰۰ در گفت‌وگو با «وطن امروز»، اظهار داشت: گزارش‌های نهادهای نظارتی درباره بودجه و در رأس آنها دیوان محاسبات نقشه راهی برای طراحی بودجه سال آینده است. وی گفت: متأسفانه تفریح بودجه سال ۹۷ در بهار سال ۹۹ فراتر شد که دیگر کار از کار گذشته بود. اگر این گزارش زودتر منتشر می‌شد نمایندگان مردم متوجه انحراف ارز ۴۲۰۰ تومانی یا امثال انحرافات اینچنینی می‌شدند. بوسفی تصریح کرد: وقتی از یک فاجعه و رانت بزرگ ۲ سال می‌گذرد اساساً گزارش این فساد به کار نمی‌آید، بلکه گزارش تفریح زمانی اهمیت می‌یابد که باعث بهبود شرایط و جلوگیری از اتخاذ تصمیم‌های اشتباه در آینده شود. عضو کمیسیون تلفیق افزود: بودجه یک سند حکمرانی است و در آن تمام برنامه‌های را که می‌خواهیم برای سال آینده انجام دهیم می‌آوریم، از این رو وظیفه دیوان محاسبات بسیار خطیر است. وی افزود: با در دست داشتن تفریح بودجه و ایضا با در دست داشتن به‌موقع تفریح بودجه، این ظرفیت ایجاد می‌شود که نمایندگان با دید گسترده‌تری اقدام به اصلاح بودجه کنند؛ به طور کلی تفریح، نقشه راه بودجه سال آینده است. بوسفی ادامه داد: زمانی که بررسی می‌کنیم و می‌بینیم بخش قابل توجهی از ردیف‌های



عضو هیأت رئیسه مجلس در گفت‌وگو با «وطن امروز» عنوان کرد

تأثیر چشمگیر گزارش‌های دیوان محاسبات در تدوین بودجه

یکی از موضوعاتی که در گزارش‌های تفریح بودجه دیوان محاسبات به آن اشاره شده بود، سوءاستفاده‌ها و رانت‌های گسترده بر اثر تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی بود. پس از آنکه رئیس دولت از تغییرات کمیسیون تلفیق در لایحه بودجه بویژه تجدیدنظر این کمیسیون در نرخ ارز انتقاد کرده و نمایندگان را بی‌اطلاع از ۴ عمل خوانده بود، بسیاری از نمایندگان بویژه اعضای کمیسیون تلفیق به این اظهارات واکنش نشان دادند. یکی از این افراد، احمد امیرآبادی‌فراهانی بود که طی توییتی نوشت: آقای روحانی! نمایندگان مجلس در کلاس اول ۴ عمل اصلی را اینگونه آموختند که از جیب رانت‌خواران تفریح کنند و در جیب مردم جمع کنند اما بر عکس، شما و برخی اعضای دولت از جیب مردم تفریح و در جیب عده خاص جمع کردید. عضو کمیسیون تلفیق مجلس در گفت‌وگو با «وطن امروز» درباره تأثیر گزارش دیوان محاسبات بر روند



بررسی لایحه بودجه در کمیسیون تلفیق گفت: گزارش دیوان محاسبات برای تفریح بودجه کاملاً در بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مفید واقع شد. امیرآبادی اظهار داشت: برای نخستین‌بار است که دیوان محاسبات گزارش تفریح بودجه و گزارش عملکرد بودجه سال جاری را به این سرعت منتشر می‌کند. عضو کمیسیون تلفیق همچنین گفت: گزارش دیوان محاسبات از تفریح بودجه سال ۹۸ و همچنین عملکرد ۸ ماه ابتدایی سال جاری، در موضوع رانت ارز ۴۲۰۰ تومانی، تأثیر بسیار زیادی در روند بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۰ در کمیسیون تلفیق مجلس داشته است. وی افزود: گزارش‌های دیوان محاسبات، مقدار تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی، حجم کالای وارد شده با این ارز، میزان تخلفات رخ داده در این موضوع و بسیاری موارد دیگر را برای مجلس شفاف کرد.

دیوان نوین

تهیه و دهنگام گزارش تفریح بودجه ۱۳۹۸ کل کشور

سرآغاز قصه نقش دیوان محاسبات کشور در اصلاح ساختار بودجه، به تهیه زود هنگام و یک ماه پیش از موعد قانونی گزارش تفریح بودجه بازمی‌گردد؛ آنجا که با وجود شرایط خاص بیماری کرونا و تمدید مهلت مصرف اعتبارات سال ۱۳۹۸ به مدت ۳ ماه، دیوان محاسبات کشور فرآیند تهیه، تنظیم، بررسی و تصویب گزارش تفریح بودجه سال ۱۳۹۸ را در ۷ گام تدوین برنامه عملیاتی، تهیه دستورالعمل‌ها و چارچوب‌های گزارش تفریح بودجه، جمع‌آوری و ثبت اطلاعات، کنترل اطلاعات و بازبینی یافته‌ها، تهیه گزارش اولیه تفریح بودجه، بررسی گزارش تفریح در کارگروه فنی و تصویب گزارش در هیات عمومی دیوان محاسبات طی کرد و موفق شد یک ماه پیش از موعد و البته قبل از تشکیل یافتن کمیسیون تلفیق لایحه بودجه، گزارش را نهایی کرده و در دسترس نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رسانه‌ها، متخصصان امر بودجه و... قرار دهد تا برای نخستین‌بار شاهد تأثیر گزارش تفریح بودجه سالانه در بررسی و تصویب لایحه بودجه باشیم. دیوان محاسبات کشور تنها به تهیه گزارش تفریح بودجه اکتفا نکرد و با استفاده از ظرفیت‌های قانونی خود، به بررسی بودجه شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و همچنین بررسی منابع و مصارف لایحه بودجه ۱۴۰۰ پرداخت تا بسته کارشناسی کاملی را جهت به‌کارگیری در اعمال اصلاحات در ساختار بودجه ارائه کند.



موشکافی در ساختار احکام قانون بودجه سال ۱۳۹۸

فایده عملکرد بوده است، این یافته‌ها حاکی از این است که تعداد احکام دولتی هم در تصویب و اجرا بر احکام پیشنهادی مجلس پیشی گرفته است. یکی از آسیب‌های وارده بر بودجه سالانه از نگاه دیوان محاسبات، احکام تکراری است. تعداد ۱۶۱ حکم در قانون بودجه ۹۸ تکراری است که از این تعداد ۲۸ حکم فاقد عملکرد است و ۶۸ حکم به صورت کامل و ۵۵ حکم به شکل ناقص اجرا شده است که در تصویب لایحه بودجه سالانه نیاز به بازبینی و اصلاحات اساسی در این حوزه احساس می‌شود. وضع ضمانت‌های بودجه‌ای و قانونی در اجرای احکام نیز حائز اهمیت است. از مجموع ۱۶۲ حکم تکلیفی، فقط برای ۲۲ حکم ضمانت اجرایی پیش‌بینی شده و ۱۳۹ حکم فاقد هر گونه ضمانت است و پشتوانه‌ای برای اجرایی شدن این احکام وجود ندارد. در مجموع پیشنهاد مشخص دیوان محاسبات در بخش احکام قانون بودجه این است که اصلاحات اساسی درباره احکام تکراری، احکام فاقد عملکرد یا با عملکرد ناقص شکل بگیرد و بهتر است حتی‌الامکان احکام غیربودجه‌ای در قوانین عادی و دائمی پیش‌بینی شود.

دیوان محاسبات بنا بر ضرورت اصلاح ساختار احکام بودجه، برای نخستین بار آمار و ارقام مربوط به ساختار احکام بودجه سال ۱۳۹۸ را پیش از موعد مقرر منتشر کرد تا تصویری کامل از احکام نظام بودجه‌ای کشور بویژه احکام قانون بودجه سال ۱۳۹۸ ارائه کند تا کمکی به نمایندگان مجلس شورای اسلامی در بررسی بخش احکام لایحه باشد. در گزارش دیوان محاسبات آمده است: قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، مشتمل بر یک ماده واحد و بیش از ۲۷۰ جزء و بند و تبصره است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ از حیث احکام ۳۰ درصد افزایش داشته است که تنها ۹۴ مورد از آنها به طور کامل اجرا شده و ۱۱۴ مورد ناقص و ۶۴ مورد فاقد عملکرد بوده است. این یعنی دو سوم احکام با اجرا نشده یا ناقص اجرا شده است. احکام تکلیفی و اجاره‌ای نیز موضوعی بود که از حیث عملکرد ضعیف بود و از تعداد ۱۶۲ حکم تکلیفی تعداد ۴۶ حکم به طور کامل و ۸۹ حکم به صورت ناقص اجرا شده و ۲۷ حکم فاقد عملکرد بوده است. از تعداد ۲۶ حکم اجاره‌ای نیز ۳۴/۲ درصد احکام به صورت کامل و ۲۱/۱ درصد به صورت ناقص اجرا شده و ۴۴/۷ درصد هم فاقد

اگر اسلام‌اللهی: تهیه پیش از موعد گزارش تفریح بودجه سال ۱۳۹۸، بررسی روند بودجه‌های ۱۰ سال اخیر کشور، بررسی کامل و جامع منابع و مصارف لایحه بودجه ۱۴۰۰، واکاوی بودجه



شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و ارائه گزارش موارد فوق پیش از تشکیل کمیسیون تلفیق، نشان از عزم جدی دیوان محاسبات کشور برای رساندن خوراک کارشناسی به دیگر از مشکلات اساسی در لایحه بودجه است. بعضی از این شرکت‌ها درآمدهای خود را مخفی می‌کنند و حیطات خلوت دولت‌ها شده‌اند. از طرف دیگر در شرکت‌های دولتی انتصاب مدیران از میان سیاسیون و عدم استفاده از مدیران عملیاتی، نبودن محدودیت‌هایی برای حقوق و دستمزد، وجود هزینه‌های غیرمتعارف و غیرضرور، زیان‌ده بودن اکثر شرکت‌ها و مهم‌تر از همه نبود نظارت بر این شرکت‌ها، ضرورت بازتعریف این شرکت‌ها به درج منابع و مصارف آن در محل درست بودجه سالانه را بیشتر خاطر نشان می‌کنند، چرا که هر ساله بیش از ۶۰ الی ۷۰ درصد بودجه متعلق به شرکت‌های دولتی است اما هیچ‌وقت به صورت جدی در مجلس به آن رسیدگی نشده است. بنابراین یکی از تأثیرات گزارش دیوان محاسبات کشور می‌تواند در حوزه شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت باشد که در این صورت ۷۰ درصد از بودجه سالانه تعیین تکلیف می‌شود. ۲ سال است که دیوان محاسبات نظرات خود را در این زمینه به مجلس ارائه می‌دهد و امید می‌رود امسال شاهد تحولات اساسی در این باره باشیم. با توجه به ایرادات متعدد و مهم در لایحه بودجه ۱۴۰۰، انحراف آن از برنامه ششم توسعه، تورمی بودن و داشتن کسری تراز عملیاتی و غیرواقعی بودن منابع و غیرتحقیقی بودن آنها و عدم شفافیت در بودجه شرکت‌ها و هدمندی پارانها، تردیدی وجود ندارد که در این لایحه باید اصلاحات ساختاری قوی رخ دهد. در غیر این صورت شاهد کسری بودجه حداقل ۱۷۰ هزار میلیارد تومانی و تورم بالای ۶۰ درصد خواهیم بود که معیشت مردم را به خطر خواهد انداخت.

گام پایانی اصلاح ساختار یا فرم و شکل؟

بهره‌گیری از توانمندی‌های اعضای کمیسیون، توجه به پیشنهادات دیوان محاسبات و مرکز پژوهش‌ها و سایر عوامل موثر و کارآمد، نمایندگان مجلس بتوانند گام بلند و پایانی را در این راستا بردارند و بهبود معیشت مردم را فونداسیون چارچوب قانون بودجه سال ۱۴۰۰ قرار دهند. اصلاحات در عمل ساختاری باشد و همچون سنوات پیش فقط در قالب و شکل بودجه نباشد. باید توجه داشتند باشیم علاوه بر پشتوانه‌های پیش‌گفته، عمل تغییرات ساختاری در بودجه ۱۴۰۰ نیاز به تحولی عظیم در تفکر و عملکرد کمیسیون تلفیق نیز دارد تا با عنایت به منویات مقام معظم رهبری، اصلاحات در عمل ساختاری باشد و همچون سنوات پیش فقط در قالب و شکل بودجه نباشد. باید توجه داشتند باشیم علاوه بر پشتوانه‌های پیش‌گفته، عمل تغییرات ساختاری در بودجه ۱۴۰۰ نیاز به تحولی عظیم در تفکر و عملکرد کمیسیون تلفیق نیز دارد تا با عنایت به منویات مقام معظم رهبری،